

Idézőjelek között

Végtére is mi történik egy találkozásban? Ahogy a test, a lélek találkozik egy másikkal. Avagy: lélek és test találkozásában. Egy tárlat, amely szól a testről, az anyagba zártról, s még inkább a lélekről.

A Vigadó Galériában megrendezett, az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus magyarországi eseményeihez kapcsolódó képzőművészeti kiállítás rendhagyó kísérlet. A kortárs szemével tekint egy a tradícióba, a kulturális és liturgikus emlékezetbe évszázadokkal korábban rögzült, érvényét máig fenntartó, de természeténél fogva színről színre csak szimbólumai révén megnyilvánuló titokra: az eucharisziára, az átváltozás megismétlődő gyakorlatára, eseményére.

A kiállított anyag gerincét a Magyar Művészeti Akadémia különböző tagozatainak körében tevékenykedő művészek munkái alkotják, de mellettük a magyar vizuális művészet számos kiemelkedő egyénisége is fontosnak gondolta, hogy e kiállításon egy vagy néhány művét felvonultassa. Az így szerveződő kiállításkép ugyan vegyes, sokféle nézőpontot hordozó, de koncentrált: grafikusok és festőművészek, szobrászok és fotósok, keramikusok és kárpitművészek, üvegművészek, vagy éppen a népművészet alkotóinak munkái ugyanarra fókuszálnak. Arra, amit közvetlenül ugyan nem láthatunk, ám jelenlétét érzékeljük, miként a szél fúvását.

A földszinti, s az alagsori tér középponti egységei, műegyüttesei eltérő formában utalnak, idézik fel az úrvacsora eseményét. Az előbbi színtérben több alkotó, különböző műfajú alkotása rendeződik egy szertartás-szituáció részévé: a művek ugyan őrzik karakteri egyediségüket, ugyanakkor alárendelődnek egy magasabb egységnek a szintézisteremtés jegyében. Lent ugyanezen szerepkörben egyetlen alkotó egyetlen, több részelemből felépülő installációja áll: egy tárgyi vonatkozását, önmaga megnevezésének identitását komplex formában kérdőre fogó mű, Hegyvári Bernadett *Asztal?* című alkotása.

E maghelyzetbe rendezett művek körül jelennek a további alkotások, amelyek az alkotók habitusa, hitbeli meggyőződése vagy gondolati odafordulása nyomán jellegzetes, többnyire biblikus kontextusba illeszkedő tereket, történeteket nyitnak meg.

Képzőművészeti alkotások „hallgatnak” a titokról, a drámáról. Az isteniről, az emberiről. Amelyek távolabb húzódnak, leegyszerűsödnek, néha egyetlen jelben összegződnek, olykor azok látszanak leginkább közel állni.

Az alkotók jellemzően határozott elképzelés, intenció következményeként jelenítették meg műveiket, ám éppen a tematika sajátossága, a tárgyba fogott nehezen megragadható, vagy éppenséggel megfoghatatlan volta: idézőjelek köré fogja a műveket. A művészek praktikusán arra kerestek választ, műkísérletet, hogy az anyagi hordozó, a festék, a film, az agyag vagy üveg, tehát a változatos formában feltűnő anyagi hordozó miképpen léphet az anyagtalan képviselőjébe. Végtére is emberi érzések, gondolatok nyomán képek és szoborrá lett elképzelések fogalmazódtak meg – s most éppen nem a szó, a logosz, valamiképpen mégis a testté lett Ige formájában –, kerestek utat a találkozás reményében.

Hogy a titok felnyílhat, látható valósággá lehet – kicsit. Miként a tárlatlátogató számára is, kinek talán az válhat lényegessé, hogy a művek zónájába lépve: általuk hová, mire juthat, mivé lehet – a képek, a szobrok, a megjelenő műtárgyak remélt kisugárzásában.

A kiállítást kísérő katalógus előszavában Várszegi Asztrik püspök, pannonhalmi főapát, a kiállítás díszvendége Ferenc pápának a műalkotásról szóló szavait ajánlotta a közönség figyelmébe, mely szerint az érzékek tapasztalata érzések és gondolatok kiváltója a befogadóban, ám a találkozás csak úgy válhat realitássá, ha az ember képes a megélt élményt, kegyelem-ígéretet magából ki- vagy továbbsugározni környezetébe.

E kiállítás alkotói hasonló módon jártak el: megérintve az eucharisztia szorosabban vagy tágabban megélt és értelmezett gondolatától – engedtek a kurátor, Hauser Beáta hívásának, hogy alkotásaikkal közös térben, részekként az egészben jelezzék a kortársi kapcsolódás lehetőségeit. Hogy mit jelent, miféle jelentőséget hordoz számukra a liturgikus esemény, amely során a kenyér és a bor színe alatt megtörténik az átváltozás.

Mennyi találkozás, mennyi elválás, leválás. A közelítés: a találkozás előszobája. Lehetősége annak, hogy közelébe érkezzünk, megérezzünk vagy érteni véljünk valamit abból, aminek sorsa, hogy titok maradjon. Pilinszky János egy írásában Jézus tanácstalanságáról szól, a feltételezett tétovaságról, amely a földre szálltat járja át: „Isten, ember, küldetés és rémület között, amivel legemberibb, talán legemberibb tulajdonságunkat megszentelte.”

A kiállító művészek, alkotásaik sem egyébről tanúskodnak, mint e célra tartó tétovaságról műtárgy-köntösben, a kiváltképpen vagy kitüntetetten emberi közelítésről. Ezért oly sokféle az átváltozás titka felé tartás módja. Az alkotók, a kiállított művek különféle utakat járnak be, gyakran biblikus történeteket és azon túli, profán voltában is a szakralitás visszfényét hordozó helyzeteket idéznek meg, vagy éppen a corpusban nem csupán Krisztus, de az ember itteni sorsát mutatják fel. Az eltérő, sokféle anyag- és formaelgondolás, a gondolati és érzelmi, olykor vélhetőleg hitbeli odafordulás révén mégis: mind ugyanoda, ugyanahhoz igyekeznek.

A közelébe – de miképpen is volna lehetséges elég közel.

Balázs Sándor